21501-04 Ontwikkelingsraad

Nr. VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG
Vastgesteld……..

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over het Verslag van de informele Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 9 oktober 2026 (Kamerstuk 21501-04, nr. 308) en de geannoteerde Agenda Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkeling d.d. 1 december 2026

De op 18 november 2027 toegezonden vragen en opmerkingen zijn met de door de minister bij brief van … toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Renate den Hollander

Griffier van de commissie,
Van der Leeden

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
Inbreng PRO-fractie
Inbreng VVD-fractie
Inbreng CDA-fractie
Inbreng SGP-fractie

II Antwoord / Reactie van de minister
III Volledige agenda

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng leden van de PRO-fractie
De leden van de PRO-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking van 1 december 2026. Deze leden hebben hierbij de volgende vragen en opmerkingen.

Bezuiniging op Global Europe binnen het MFK
De leden van de PRO-fractie stellen vast dat binnen het meerjarig financieel kader (MFK) op het budget van Global Europe disproportioneel wordt bezuinigd: waar er 8% wordt gekort op het totale budget, wordt er 17% bezuinigd op het budget van Global Europe. Deze leden achten bezuinigingen in een tijd van oorlog en conflict, toenemende autocratie en klimaatverandering onacceptabel. Zij vinden deze niet alleen onmenselijk, maar ook onverstandig.

In een verbonden wereld zijn onze eigen Europese belangen gediend bij stabiliteit, vrede en welvaart elders. De leden van de PRO-fractie zijn van mening dat bezuinigen dus echt niet van deze tijd zijn. Met grote zorg kijken deze leden daarom naar de signalen dat in de komende onderhandelingen het budget van Global Europe mogelijk nog verder wordt verlaagd. Zij vragen of de minister bereid is zich in te zetten voor een absoluut minimum van 10,8% van het totale MFK voor Global Europe, in lijn met het voorstel van de Europese Commissie uit 2025.
Kan binnen Global Europe een bedrag van € 25 miljard worden geoormerkt voor humanitaire actie, gelet op de toenemende humanitaire noden wereldwijd, onder meer door de conflicten in Gaza, Soedan, Oekraïne en Afghanistan? Deelt u de analyse dat forse bezuinigingen op zowel het Global Europe Instrument (GEI) als op humanitaire actie negatieve gevolgen hebben voor de langetermijnveiligheid en de economische en geopolitieke belangen van de EU, wanneer investeringen in armoedebestrijding, conflictpreventie en het verzachten van humanitaire noden worden afgebouwd? Zo ja, hoe wilt u dit binnen Europees verband tegengaan?

Nederlandse inzet en kopgroep van gelijkgezinde lidstaten
De leden van de PRO-fractie constateren dat een Europees besluit tot forse bezuinigingen op het ontwikkelingssamenwerkingsbudget, ertoe zou leiden dat de EU niet langer kan voldoen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs), het Akkoord van Parijs en internationale verplichtingen over internationale solidariteit. Deelt u deze analyse?
De leden van de PRO-fractie wijzen op het recente, op verzoek van het kabinet opgestelde AIV-advies «Gezamenlijk investeren in transities». In de vijfde aanbeveling adviseert de AIV de Nederlandse inzet in EU-verband te bundelen en vooral gezamenlijk via Europa te investeren, onder meer om het partnerschap met Afrika te versterken. Bent u bereid deze aanbeveling van de AIV te volgen door de Nederlandse inzet in Europees verband te bundelen? Heeft u zich binnen de EU in een kopgroep van gelijkgezinde lidstaten ingezet voor verdediging van het Global Europe-budget? Zo ja, met welke landen trekt u hierin op en op welke wijze? Zo nee, waarom heeft u hiervan afgezien, gelet op de steun van een Kamermeerderheid voor een ambitieuze Nederlandse inzet op ontwikkelingssamenwerking?

Bindende uitgavendoelstellingen binnen het GEI
De leden van de PRO-fractie vragen of u bereid bent zich binnen het MFK in te zetten voor de opname van bindende uitgavendoelstellingen (‘binding spending targets’) in het Global Europe Instrument, waarbij minimaal 20% van de EU-ODA wordt besteed aan humanitaire hulp, zowel op nationaal als op Europees niveau 0,2% van het bruto binnenlands product als ODA ten goede komt aan de minst ontwikkelde landen (zoals ook opgenomen in het AIV-advies) en 85% van de ODA wordt besteed aan projecten met gendergelijkheid als hoofddoel.
Gaat u pleiten voor flexibele, langlopende financiering waarmee vrouwenorganisaties zelf prioriteiten kunnen stellen? Hoeveel van de ODA-middelen gaat naar vrouwenrechtenorganisaties in dit voorstel?

Maatschappelijk middenveld
De leden van de PRO-fractie wijzen erop dat het maatschappelijk middenveld onder druk komt te staan in het nieuwe voorstel. Deze leden vragen of er minimale doelen worden gesteld aan de financiering die via het maatschappelijk middenveld moet verlopen, met directe toegang voor lokale organisaties. Deze leden wijzen op de onmisbare rol van het maatschappelijk middenveld in productielanden bij de uitvoering van Europese wetgeving, zoals de CSDDD en de EUDR. Dit

werk is volgens deze leden essentieel om internationaal ondernemende bedrijven te ondersteunen bij de naleving van deze wetgeving, de Europese Commissie te ondersteunen bij de handhaving ervan en op te komen voor de rechten van mens en natuur. Hoe borgt u dat deze organisaties voldoende worden gesteund bij deze werkzaamheden?

Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR)
De leden van de PRO-fractie vinden het van belang dat seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) onder Global Europe gerichte en duurzame financiering moeten krijgen. Zeker nu er een wereldwijde aanval plaatsvindt op deze met veel strijd verworven rechten. Deze leden zien een groot risico dat deze belangrijke doelen – waar Nederland een leidende rol heeft, en ook dit kabinet sterk aan hecht – anders worden overschaduwd door economische, migratie- en veiligheidsdoelen. Verder vragen zij hoe wordt gewaarborgd dat actoren die zich verzetten tegen gendergelijkheid en SRGR, uitgesloten zijn van financiering. En als dit niet zo is, u zich hiervoor in wil zetten.

Gaza
Tot slot wijzen de leden van de PRO-fractie op de aanhoudende verschrikkelijke situatie in Gaza, waar ongeveer 82% van alle gebouwen, bijna alle scholen en de helft van de ziekenhuizen door Israëlische bombardementen zijn verwoest. Er zijn 1,9 miljoen mensen ontheemd. Deze leden wijzen erop dat het Europees Parlement een aparte begrotingslijn voorstelt voor een Gaza-wederopbouwfonds van €42,9 miljard. Gaat Nederland in de Europese Raad pleiten voor een dergelijk wederopbouwfonds?

Inbreng van de leden van de VVD-fractie
De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 1 december 2026 en het verslag van de informele Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 8 en 9 oktober 2026. Deze leden hebben hierover enkele vragen en opmerkingen.

Deze leden hebben daarnaast kennisgenomen van de geannoteerde agenda en het rapport van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) over de toekomst van ontwikkelingssamenwerking. Zij zien een discrepantie tussen de ambitie van de Europese Unie (EU) die gericht is op het gezamenlijke Europese belang en de klassieke legitimatie vanuit solidariteit en armoedebestrijding die in het AIV-rapport wordt benoemd. Bent u het met de leden van de VVD-fractie eens dat het gezamenlijke Europese belang in de huidige geopolitieke context belangrijker is? Zo nee, waarom niet? En hoe kijkt u naar de ambitie van de EU om in multilateraal kader meer aandacht te hebben voor representatie, doeltreffendheid van ontwikkelingssamenwerking, operationele efficiëntie en impact?
De leden van de VVD-fractie vinden deze Europese ambities realistisch en passend bij de tijdgeest. Bent u dat met deze leden eens? Daarnaast lezen deze leden in het verslag van de informele Raad dat tijdens die bijeenkomst is benadrukt dat de EU bij het aangaan van partnerschappen transparant moet zijn over het strategisch eigen belang. Voor deze leden staat vast dat elke euro die in het buitenland wordt uitgegeven, moet bijdragen aan onze eigen veiligheid, vrijheid en economische kracht. Hoe zorgt u ervoor dat dit strategisch belang leidend

wordt in de Raadsconclusies over de toekomst van ontwikkelingssamenwerking die momenteel worden voorbereid?

In het verlengde hiervan lezen de leden van de VVD-fractie in de geannoteerde agenda dat Nederland zich hard maakt voor hervormingen van het multilaterale systeem. Deze leden vragen u om dit concreet te maken. Welke specifieke hervormingsvoorstellen voor de Verenigde Naties (VN) en het bredere multilaterale ontwikkelingssysteem legt u op 1 december – mede in aanwezigheid van de directeur van het Ontwikkelingsprogramma van de VN (UNDP) – op tafel? Welke overlappende mandaten, bureaucratische structuren of ineffectieve onderdelen moeten wat u betreft worden geschrapt of samengevoegd, en welk tijdpad en welke doelen koppelt de minister hieraan? In het verslag van de informele Raad wordt benadrukt dat de EU en gelijkgezinde landen samen goed zijn voor 80 procent van de uitgaven aan Official Development Assistance (ODA) en deze financiële positie beter moeten inzetten voor beïnvloeding. De leden van de VVD-fractie vinden dat VN-uitgaven scherper moeten worden gecontroleerd en waar nodig teruggeschroefd. Bent u bereid de Nederlandse en Europese bijdragen aan VN-organisaties voorwaardelijk te maken aan aantoonbare hervormingen en resultaten? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie plaatsen al langer vraagtekens bij de effectiviteit van 27 afzonderlijke ontwikkelingsprogramma's in de EU en zien meerwaarde in het bundelen van ontwikkelingssamenwerking op Europees niveau. Tegelijkertijd lezen deze leden in het verslag van de informele Raad dat de Europese Commissie en het Europees Parlement oproepen tot een robuust Global Europe-budget binnen het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK). Deelt de u de opvatting van deze leden dat bij de hervorming van het MFK niet méér geld, maar slimmere besteding gericht op strategische autonomie, innovatie en veiligheid het uitgangspunt moet zijn? Verder lezen deze leden dat de Raad zal spreken over de strategische sturing op EU-partnerschappen met derde landen en de rol van Global Gateway. Op welke wijze zet u erop in dat Global Gateway wordt uitgebouwd tot een alternatief voor Chinese projecten zoals het Belt and Road Initiative, onder meer om de Europese toegang tot kritieke grondstoffen veilig te stellen? Daarnaast valt het deze leden op dat migratiebeheersing in de geannoteerde agenda ontbreekt bij de uitgangspunten voor partnerschappen met het mondiale Zuiden. Bent u bereid om tijdens de Raad te bepleiten dat migratieafspraken en terugnameverplichtingen expliciet onderdeel worden van de strategische sturing op EU-partnerschappen en Global Europe-middelen?

Ten aanzien van de toegang tot financiering voor Afrikaanse landen lezen de leden van de VVD-fractie dat Nederland inzet op publiek waar nodig en privaat waar het kan. Kunt u toelichten welke definities en criteria u hierbij hanteert? Voorts vragen deze leden hoe u ervoor zorgt dat Nederlandse bedrijven en investeerders aansluiting vinden bij Europese financieringsinstrumenten en Global Gateway-projecten, en welke inzet Nederland pleegt om de administratieve lasten voor ondernemers die gebruik willen maken van deze Europese middelen te beperken.

Tot slot hebben de leden van de VVD-fractie enkele vragen over specifieke regiokwesties uit de geannoteerde agenda en het verslag. Nederland heeft ingezet op agendering van Soedan en neemt deel aan een werkontbijt over de humanitaire situatie aldaar. Welke uitkomsten beoogt u tijdens deze bespreking te bereiken ten aanzien van noodhulp, humanitaire toegang en opvang in de

regio? Daarnaast lezen deze leden met verbazing in het verslag dat de Europese Commissie de uitbetaling van 18 miljoen euro aan begrotingssteun voor Sierra Leone heeft opgeschort omdat deze steun nauw is gekoppeld aan prestatie-indicatoren op het gebied van onder meer transparantie en anticorruptie, maar dat Nederland wil voorstellen dit bedrag via bijvoorbeeld niet-gouvernementele organisaties (ngo's) alsnog aan Sierra Leone ten goede te laten komen. Deelt u de zorg van deze leden dat het omleiden van deze gelden de prikkel voor de regering van Sierra Leone wegneemt om corruptie aan te pakken? Hoe voorkomt u dat Europees belastinggeld langs een omweg alsnog bijdraagt aan corruptie? Eveneens lezen deze leden dat het kabinet in de Palestijnse gebieden regelmatig overleg voert met onder andere UNRWA om hun financiële, operationele en diplomatieke behoeften te inventariseren. Kunt u toelichten welke waarborgen u hanteert om te garanderen dat eventuele steun op geen enkele wijze direct of indirect ten goede komt aan Hamas?

Inbreng leden van de CDA-fractie
De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkeling d.d. 1 december 2026. Deze leden hebben hier nog enkele vragen bij.

<u>MFK-onderhandelingen</u>
De leden van de CDA-fractie constateren dat de onderhandelingen over het nieuwe MFK medebepalend zijn voor de toekomstige koers van het Europese buitenlandbeleid en de Global Gateway. Zij delen de inzet van het kabinet dat juist op het Global Europe (pijler 3) instrument geen forse bezuinigingen moeten plaatsvinden, omdat deze pijler belangrijk is voor het versterken van de positie van Europa in het buitenland. Deze leden hebben wel enkele vragen welke inzet u precies heeft op pijler 3 en welke onderdelen binnen deze pijler u wil beschermen.

De leden van de CDA-fractie nemen kennis van de flexibiliteit van het pijler 3 instrument, maar zien daarbij ook enkele risico's. Deelt u de zorg van deze leden dat het belangrijk is om het instrument zo in te richten dat het ook fragiele staten bereikt, en niet zo flexibel wordt dat het uiteindelijk vooral ingezet wordt voor geopolitieke prioriteiten en private partnerschappen? Bent u het ermee eens, dat we niet alleen moeten inzetten op meer gelijkwaardige partnerschappen met landen zoals in Afrika, maar ook langdurige partnerschappen? Wat deze leden betreft zou de inzet voor langdurige partnerschappen ook een inzet moeten zijn van het kabinet.

De leden van de CDA-fractie verwelkomen dat u wil inzetten op een minimale besteding van 25 miljard voor humanitaire hulp. Deze leden vragen hoe u kijkt naar andere voorstellen om onderdelen binnen Global Europe met een percentage af te bakenen. Deze leden zien het van belang van een vast percentage van de middelen te reserveren voor uitvoering door maatschappelijke organisaties, zodat hun financiering voorspelbaar is en hun inzet wordt gewaarborgd. Hoe kijkt u hiernaar en wilt u zich hiervoor inzetten? Hoe kijkt u naar de inzet van het Europees Parlement om 20% te reserveren voor onderwerpen op het gebied van menselijke ontwikkeling, zoals gezondheid en voedselzekerheid?

De leden van de CDA-fractie hebben zorgen over de mogelijke bezuinigingen op Global Europe, zoals voorgesteld in de Negotiating box. Deelt u deze zorgen? Welke concrete stappen gaat u zetten om in de verdere onderhandelingen te komen tot een toereikend budget? De leden zijn

positief over dat “Nederland zich inzet voor een sterke Unie met slagvaardig extern optreden.” Kunt u in de onderhandeling gezamenlijk met lidstaten, zoals Frankrijk, optreden die het belang van een sterke externe EU-begroting ondersteunen?

De leden van de CDA-fractie vragen hoe u de nieuwe vormgeving van het Global Gateway-instrument beoordeelt. Bent u het met deze leden eens dat enerzijds ingezet moet worden op het mobiliseren van meer privaat kapitaal en betere voorwaarden moet creëren voor Europese bedrijven om te investeren, en anderzijds dat het instrument beter aan moet sluiten op de prioriteiten van partnerlanden? Zij vragen tot slot hoe u de strategische rol van de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkeling bij de inzet van Europese middelen wil versterken.

Besprekingen Soedan

De leden van de CDA-fractie constateren dat het kabinet heeft ingezet op een bespreking over de situatie in Soedan. Zij zijn positief over de aandacht die het kabinet hiervoor wil behouden. De leden verzoeken het kabinet om zich blijven in te zetten om de Europese steun voor humanitaire hulp op de politieke agenda te houden en tevens te blijven inzet op maatregelen om actoren die bijdragen aan het in stand houden van het conflict aan te pakken. De leden van de CDA-fractie benadrukken om meer en blijvend druk uit te oefenen op de landen die bijdragen aan de grondoorzaken van het conflict.

De toekomst van ontwikkelingssamenwerking

De leden van de CDA-fractie verwelkomen uw inzet om binnen Team Europe te komen tot strategische partnerschappen met ontwikkelingspartners binnen de VN. Deze leden vragen u om concreter aan te geven wat het onder dergelijke strategische partnerschappen verstaat en waarin deze zullen verschillen ten opzichte van reguliere Team-Europe initiatieven. Kunt u toelichten hoe Team Europe-initiatieven worden verbonden met programma’s van de Verenigde Naties? Wat is de toegevoegde waarde van het strategische partnerschap?

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het AIV-advies en onderschrijven het belang van gelijkwaardige en wederkerige partnerschappen. Deze leden constateren daarnaast dat de Raad momenteel werkt aan conclusies over de toekomst van de Europese ontwikkelingssamenwerking. Op welke wijze neemt u de aanbevelingen uit het AIV-advies mee in de Nederlandse inzet bij deze onderhandelingen? Welke aanbevelingen zult u daarbij in Europees verband uitdragen? Hoe wilt u waarborgen dat de Europese visie op ontwikkelingssamenwerking uitgaat van gelijkwaardigheid en wederkerigheid, en dat deze uitgangspunten ook concreet worden vertaald naar de strategische partnerschappen met ontwikkelingslanden, bijvoorbeeld binnen de Verenigde Naties? Op welke manier zet u zich in voor ontwikkelingssamenwerking dat goed aansluit bij financiering van en via het maatschappelijk middenveld?

Toegang financiering Afrika

De leden van de CDA-fractie constateren dat u inzet op publiek waar nodig en privaat waar het kan. Ziet u mogelijkheden om Europese inzet ook privaat/publieke samenwerking te bevorderen? In welke mate heeft u in dit kader ook aandacht voor de schuldenlast voor Afrika? Met welke inzet op dat vlak zult u zich inzetten? Welke Nederlandse ervaringen en instrumenten kunnen

daarbij als voorbeeld dienen? En welke rol ziet u hierbij voor Europese financiële instellingen, zoals de Europese Investeringsbank (EIB)?

Inbreng leden van de SGP-fractie
De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkeling d.d. 1 december 2026. Deze leden delen de waarderende woorden die u overheeft voor het recente AIV-advies over de toekomst van internationale samenwerking.

Toekomst Ontwikkelingssamenwerking, partnerschappen en MFK
De leden van de SGP-fractie zijn van mening dat de EU als partner aantrekkelijker en geloofwaardiger moet worden voor landen in het mondiale Zuiden door de krachten van de lidstaten te bundelen op waar gezamenlijke inzet aantoonbare meerwaarde heeft. Deze leden denken daarbij aan strategische partnerschappen rond migratie, handel en toegang tot grondstoffen. Daarbij moet worden voorkomen dat lidstaten en de Europese Commissie onnodig langs elkaar heen werken of elkaar overlappen. Een betere Europese afstemming en taakverdeling kan versnippering tegengaan, de doelmatigheid van de besteding van belastinggeld vergroten en ervoor zorgen dat investeringen voor beide partijen meer opleveren. De leden van de SGP-fractie vernemen graag hoe u nationale prioriteiten, lokale ontwikkelingsbehoeften en strategische Europese belangen met elkaar in balans brengt, en op welke wijze hij deze afweging laat meewegen in de Nederlandse inzet op de invulling van het Global Europe-budget.
Deelt u het standpunt dat het budget voor humanitaire hulp ten minste gelijk moet blijven, ook als het uitonderhandelde totaalbudget van Global Europe fors lager uitvalt dan het huidige kader? Hoe weegt u de gevolgen van de voorgestelde bezuinigingen voor partnerlanden, met name de minst ontwikkelde en meest kwetsbare landen, mee in de Nederlandse onderhandelingsinzet voor het MFK? Op welke manier zet u zich in voor een multilateraal ontwikkelingssysteem dat goed aansluit bij financiering van en via maatschappelijke organisaties?

De leden van de SGP-fractie wijzen erop dat de EU zelf een rechtstreekse en substantiële donor van UNRWA is, naast de bijdrages van afzonderlijke EU-lidstaten. Welke inzet heeft u bij de onderhandelingen over het Global Europe instrument als het gaat om de financiering van UNRWA? Wordt daarbij ook ingezet op het afbouwen van de afhankelijkheid van UNRWA voor humanitaire hulp in de Palestijnse gebieden, en op het versterken van alternatieve uitvoeringskanalen, zoals UNICEF, WFP en betrouwbare non-gouvernementele organisaties die toegang hebben tot Gaza?

Toegang tot financiering Afrikaanse landen inclusief private sector mobilisatie
De leden van de SGP-fractie benadrukken dat een stabiel, voorspelbaar en toereikend ODA-budget van cruciaal belang blijft in een veranderde internationale context. Deze leden wijzen er tegelijkertijd op dat klassieke ontwikkelingssamenwerking – bilateraal en multilateraal – slechts een deel van de oplossing is voor belangrijke ontwikkelingsvraagstukken. Bedrijfsleven, vermogensfondsen en filantropische instellingen spelen hier evengoed een cruciale en groeiende rol in. Welke ervaringen brengt Nederland mee met het mobiliseren van privaat kapitaal in Afrika? Welke instrumenten moet de EU volgens Nederland ontwikkelen en ondersteunen om bij te dragen aan meer private financiering voor Afrikaanse landen? Wat is de rol van

ontwikkelingsbanken en investeringsinstellingen hierin en hoe worden zij betrokken in nationaal en Europees ontwikkelingsbeleid?

De leden van de SGP-fractie wijzen erop dat hoge rentebetalingen over schulden in veel Afrikaanse landen momenteel een belangrijke belemmering vormen voor het aantrekken van extern kapitaal. Hoe weegt u deze schuldenlast mee en wat is uw inzet om te voorkomen dat deze op lange termijn onhoudbaar wordt?